

osynlig närvaro

gryningen kom med brusten blick
fönstret stirrade länge
i ögonblick som föll bort
då väckarklockan ringde . . .

en gäspning släpade sig över golvet
och drunknade i lavoaren
vinden öppnade badrumsfönstret
gardinen dansade på tvären . . .

därute drack vattendropparna ljus i dimman
som speglade gatuförsäljarens osynliga rop
och de stora svarta träden liknade
ljudlösa rop med armarna i luften . . .

från morgon till kväll

den nyfödda modern vankade av och an
mellan trädet och snöflingan
i köket låg fadern på knä och sjöng:
»det är svårt att bedja utan öron .
medan lyckan kommer lyckan går . . .»
känd melodi på pilsnerflaskor råttor i skafferiet
pengar till hyran
ostkanten tuggar dregel söndagsklockan tickar var-
dagstid och på trasmattan vid sängen tram-
par slitna skor varandra på tårna
huvudsaken är att aldrig vara född eller dö snart
pilsner och helvete nu är ostkanten slut och
missnöjet fräter hål i skosulorna medan
lyckan kommer och går . . .
trötta steg på väg från krog eller missionshus
trötta steg på väg från krog eller missionshus

I STÄLLET för en enda dikt, som med kommentar beställdes av mig, har jag valt två, dels därför att de är ur Sent på jorden som är min mest hermetiska diktsamling, dels därför att de är så korta och dels därför att jag inte vill brodera omkring dem så mycket att det räcker till en längre kommentar utan säga det väsentliga, m. a. o. ge nycklar.

Sceneriet för den första är square de Châtillon, Paris, i fjortonde arrondissementet, där jag en tid bebodde en liten våning. Stämningen är dagen efter. I »ögonblicket som föll bort» torde den för läsaren osynlige lägenhetsinnehavaren ha begrundat vad det var han inte kom ihåg. Och i en tidigare version hette det: »lavoaren kräks i hemlighet». Bullret, ropen etc. kommer från den närbelägna avenue de Châtillon som efter blygsam förmåga hjälper avenue d'Orléans att avlasta den tunga trafiken, på natten till, på morgonen från Hallarna. Fabrikssirener och tågvislor från den då ännu funktionerande Chemin de fer de ceinture spelade in. Men framför allt minns jag en tiggare, en osynlig närvaro eftersom jag på grund av stängda persienner aldrig sett, bara hört honom. Man hörde honom punktligt närma sig från kvarter till kvarter tills han stod på squaren och sjöng sin stump, och sedan åter kvartersvis avlägsna sig tills hans darrande röst som en omärklig nyans ingick i bullret. Han sjöng en demotiskt ursprunglig melodi, säkert självdiktad, jag minns den mycket väl och skulle kunna skriva ner den, och orden, som jag aldrig helt lyckades uppfatta, handlade om: »... le pauvre Pierre . . . aidez . . . à le sauver de la misère».

Men dikten är också någonting annat. Kubismen hade denna tid (20-talet) ingått i en fridsammare och på sätt och vis »lycklig» period. Det var framför allt Picasso och Braque som inaugurerade fönsterbilden med det karakteristiska järngallret. Detta är ett försök i ord till en sådan bild: fönsterdöbattanger

öppna, gardin, spjäljalusier, träd därute och i förgrunden en i olika attityder komponerad »närvaro».

Den andra dikten hörde på sin tid till dem som fick vandra genom landets slaskspalter. Det var särskilt den första raden man förargade sig på: »... mellan trädet och snöflingan» väckte kåsörernas förtrytelse, utan tvivel för kåsörer berättigad. Denna rad är en bild hämtad ur en Chaplinfilm, allra senast Lugna gatan, möjligen tidigare. Om jag ägde en förteckning över Chaplins motspelerskor och sedermera fruar tror jag att jag skulle kunna namnge »den nyfödda modern». Hon vankade nämligen på stumfilmens groteskt ryckiga, hektiska sätt av och an i en park under snöfall med ett hopgjort bylte i famn när Chaplin chevalereskt infann sig på sin lika hemlösa och nattliga stråt. Även en del andra bilder i dikten, faderns himlande (typiskt för en tjock man i det dåtida chaplinska gardet), skorna m. m. hör av lätt insedda skäl hit. Men dikten är dubbel. Den glider över Chaplin till den svenska finrumsatmosfärens groteska tristess. Den amerikanska tristessen och den svenska räcker varandra handen, den ena sortens undermedelklassiga sekterism är den andra värd, och Gud vet vilket av de två »glädjeämnen», krogen eller missionshuset, som har de mest förtroendeingivande utkastarna. Arma land! (Strindberg), med din standard, din läskunnighet, din av mindervärdighetskomplex uppblåsta högfärd över att ha den bästa folkbildningen, den bästa socialvården osv. Varmed jag inte vill säga att folkbildning och socialvård är förkastliga. Allt beror på hur det är gjort. Och på individens frihet — och vilja i frihet! — att anamma.